

Lathund för tillsyn gällande avlopp inom vattenskyddsområde

Texten i denna lathund är allmänt hållen och tar upp olika exempel på regleringar och sätt att hantera frågor. Förutsättningarna är olika i varje vattenskyddsområde och det är beslutade föreskrifter som gäller.

Undvik dubbelprovning. Tillståndsprovning enligt föreskrifterna görs av den kommunala nämnden för miljöfrågor i respektive kommun. Tillstånd enligt vattenskyddsföreskrifter krävs inte om verksamheten tillståndsprovats eller ska tillståndsprovats enligt Miljöbalkens 9 kap. (miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd), 11 kap. (vattenverksamhet) eller 12 kap. (jordbruk och annan verksamhet) eller förordning utfärdad med stöd av miljöbalken.

Enligt NFS 2006:7 Naturvårdsverkets Allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten bör hög skyddsnivå gälla om ett eller flera av 6 uppräknade kriterier är uppfyllda. De tre första kriterierna lyder:

1. Utsläppet från anordningar av aktuell typ kan befaras ha negativ inverkan på det skyddade intresset i ett område som enligt 3 kap. 2 § förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön är upptaget i registret över skyddade områden.
2. Andra yt- eller grundvattentäkter för dricksvatten än sådana som avses i 1, finns inom anordningens påverkansområde och anordningen kan befaras bidra till olägenheter vad beträffar tillgången till vatten eller vattnets kvalitet i dessa täkter såsom dricksvatten till djur.
3. Skyddsintresset för områden som är skyddade enligt 7 kap. MB medför ett behov av särskilda försiktighetsmått.

Finns möjlighet att undvika utsläpp av avloppsvatten från vattentoalett inom vattenskyddsområde är det naturligtvis att föredra så länge det är ett rimligt krav att ställa .

När utsläpp av WC-avlopp tillåts är det extra viktigt att tillse att patogener inte når ut i mark och vatten. Utsläpp av kväve och fosfor kan medföra ökad risk för nitrit och fosfatbildning i vattnet vilket kan medföra försämrade dricksvattenkvalitet och till och med risk för otjänligt dricksvatten.

Underlagsmaterial som behövs för att kunna pröva ansökan/anmälan:

- Fastighetsbeteckning
- Karta
- Situationsplan över aktuellt område och avloppsanordningen
- Teknisk beskrivning av avloppsanordningen
- Ev. hydrogeologisk rapport

Objekt för tillsynen

- Enskilda avlopp för 1-200 pe (person ekvivalenter)
- Avloppsanordningar för 201-2000 pe
- Ledningsnät för alla storlekar av avloppsanordningar
 - Bräddpunkter
 - Pumpstationer
 - Ledningssträckningar – in- respektive utläckage
 - Felkopplade system med både dag- och spillvatten
- Utsläpp från fordonstvättar, garage, mjölkrum o.dyl.
- Hårdgjorda ytor
- M.fl.

Remissförfarande

Då ärendet berör skyddszoner med restriktioner för sökt åtgärd remitteras ärendet till huvudmannen för vattentäkten, för eventuellt yttrande. Även berörda grannar ska höras i ärendet.

Exempel på tillstånd

Ett tillståndsbeslut för enskilt avlopp inom vattenskyddsområde bör se ut som ett sådant tillståndsbeslut enligt 9 kap miljöbalken i övrigt brukar vara skrivna. Med tillägg, under t.ex. en rubrik för planbestämmelser, där man uppger att avloppsanordningen och utsläppet lokaliseras inom vattenskyddsområde XX. Om det rör sig om BDT-avlopp som omfattas av tillståndsplikt enligt föreskrifterna för vattenskyddsområdet är det viktigt att skriva tillstånd enligt dessa föreskrifter och inte bara hantera det som en anmälan enligt miljöbalken. Kontrollera även vad som eventuellt regleras i t.ex. kommunens lokala hälsoskyddsföreskrifter med avseende på tillstånd för utsläpp av BDT.

Tillsynstips

Följande punkter bör kontrolleras vid inspektion på små avloppsanläggningar inom vattenskyddsområde:

- Finns beslut för avloppsanläggningen?
- Följs de villkor som fastställdes i beslut för aktuell anläggning?
- Om ägarbyte har skett – är den nye ägaren informerad om försiktighetsmått och villkor och har den nye ägaren fått beslutet?
- Ett tidigare **föreläggande** blir dock bara gällande för den nya fastighetsägaren om detta är inskrivet i fastighetsregistret.
- Är avloppsanläggningen lätt att hitta eller finns det bra ritningar och situationsplaner som gör att den går att hitta i terrängen?
- Är anläggningen försedd med noggranna och lättförståeliga drifts- och underhållsinstruktioner?
- När slamtömdes avloppsanläggningen senast?

- Finns synliga tecken på att anläggningen inte fungerar som den skall – uppslag av nässlor, älgört eller andra näringskrävande växter i anläggningens närhet. Syns orenat avloppsvatten i utsläppspunkten?
- Går det att identifiera avloppslukt eller lukt av svavelväte från avloppsanläggningen?

Inom vattenskyddsområde bör krav ställas på hög skyddsnivå med avseende på hälsoskydd och miljöskydd utifrån Naturvårdsverkets allmänna råd för små avlopp. Även befintliga anläggningar inom primär och sekundär zon bör på sikt leva upp till hög skyddsnivå med avseende på hälsoskydd.

Markbaserade anläggningar med transport genom omättad zon bra barriärer för att skydda grund- och ytvatten mot patogener från avloppsvatten. Foto Maria Hübinette

Hög skyddsnivå med avseende på hälsoskydd innebär att avloppsanläggningen ska reducera utsläppet av bakterier och virus till ett absolut minimum. I praktiken innebär det reduktion av bakterier till motsvarande utmärkt badvattenkvalitet. Skyddet med avseende på hälsoskydd skall ta hänsyn till mikrobiologisk påverkan och särskilt patogena organismer, nitrat (NO^3) (som i halter upp mot 100-150 mg/l kan vara hälsofarligt), samt andra ämnen som vissa tungmetaller, arsenik, etc. Fosfor har däremot ingen betydelse för skyddsnivån med avseende på hälsoskydd.

Minireningsverk klarar normalt inte hygienkraven och man bör koppla på ett markbaserat filter som håller nere utsläppen av patogener i vattendragen till en acceptabel nivå.

Desinficeringsenheter som UV-bestrålning, klorering, ozonbehandling eller aktivt kol filtrering är alla känsliga för slamflykt och för driftsstörningar och kräver regelbundet och kvalificerat underhåll/tät tillsyn. Dessa är inte att anse som tillräckligt robust lösning i vattenskyddsområde.

Avloppsvatten och dagvatten

Dagvatten som härrör från detaljplanlagt område eller begravningsplats är också definierat som avloppsvatten enligt miljöbalken. Propositionen till miljöbalken (prop 1997/98:45 del 2

sid. 107 säger också att med utsläpp av avloppsvatten menas både att utsläppet sker genom en särskild ledning till en recipient eller till det kommunala spillvattennätet, och att avloppsvattnet samlas upp och transporteras bort från den plats där det uppkommer för att släppas ut på någon annan plats.) För att ett utsläpp av t.ex. avloppsvatten ska anses som miljöfarlig verksamhet förutsätts inte att avloppsvattnet innehåller några särskilt farliga ämnen eller att utsläppet är av någon viss storlek. Utsläppet är en miljöfarlig verksamhet även om det handlar om ett enstaka utsläpp eller om det endast har liten omfattning. Det behöver inte heller göras någon bedömning av riskerna för hälsa eller miljö.

Avlopp från fordonstvättar

Självfallet ska spillvatten från fordonstvätt renas på för verksamheten och platsen lämpligaste sätt. Detta innebär att det krävs mer än bara oljeavskiljning innan vattnet leds vidare till markbädd, infiltration eller liknande. Någon form av filter kan vara lämpligt t.ex. kolfilter, torvbädd eller annan anordning som fångar upp metaller, PAH:er m.m. som annars kommer att ansamlas och spridas vidare. Detta gäller förutsatt att det bedöms lämpligt att alls leda ut spillvatten från fordonstvätt på den aktuella platsen.

Kommunalt ledningsnät

Om risk finns för att kommunalt avloppsledningsnät med självfall kan förorena det skyddade grundvattnet genom utläckage av avloppsvatten bör dess status med skäligt mellanrum fastställas med hjälp av filmning. Utifrån denna statusklassning görs en aktuell riskbedömning inklusive eventuella åtgärdsförslag. En statusklassning bör ske enligt Svenskt Vatten P93 TV-inspektion av avloppsledningar i mark. För tryckavloppsledningar bör en riskanalys genomföras.

Läs mer:

Om dagvatten: MVG:s vägledning om dagvattenfrågor, www.miljosamverkan.se/sv/Ovriga-sidor/Miljosamverkan-Vastra-Gotaland/Dokument/Utgivet/Avlopp-Vatten-och-Mark/Dagvatten-Vagledning-Policyunderlag--04/

Om biltvättar: MVG:s policyunderlag och stöd i övrigt, www.miljosamverkan.se/sv/Ovriga-sidor/Miljosamverkan-Vastra-Gotaland/Dokument/Utgivet/Miljofarlig-verksamhet/Biltvattar-Handledning-och-policy--03/

Om avlopp: MVG:s slutrapport för tillsyn på avloppsrenignsverk 2006, www.miljosamverkan.se/sv/Ovriga-sidor/Miljosamverkan-Vastra-Gotaland/Dokument/Utgivet/Avlopp-Vatten-och-Mark/Avloppsanlaggningar-25-pe-Slutrapport--06/

Denna lathund är skriven av Maria Hübinette, Länsstyrelsen i Västra Götalands län